

Språk- och litteraturcentrum

Kandidatuppsats i kinesiska, KINK 11

Handledare: Michael Schoenhals

VT 2013

LUNDS
UNIVERSITET

**Kinesiska kvinnors idrottshistoria:
Från fotbindning till OS-guld**

Viktoria Gustafsson

Sammanfattning

Sett till de senaste Olympiska spelens resultat är Kina ett av världens främsta länder inom sport. I Peking 2008 tog man sammanlagt 100 medaljer varav 57 och en halv togs av kvinnor (en i mixat lag). I Kinas idrottshistoria har kvinnorna de senaste årtiondena legat i framkant gentemot sina manliga lagkamrater, men så har det inte alltid varit. Om man går tillbaka till slutet av 1800-talet var kvinnans position underordnad och hennes plats i huvudsak i hemmet. Med bundna fötter gick det inte att röra sig obehindrat, än mindre idrotta. Så småningom med bland annat influenser från väst, kristna missionärer och kommunism kom de kinesiska kvinnornas roll att förändras och deras vilja, motivation och slit kom att mynna ut i fantastiska idrottsresultat.

摘要

据上一届奥林匹克奥运会的成绩，中国位列世界上最好的国家之列。在 2008 年北京奥运会中，中国代表队共获得 100 枚奖牌，其中 57.5 枚由女性运动员获得（一枚来自混合项目）。在中国的体育史上，过去的几十年中，女性运动员取得比男性运动员更加优秀的成绩。然而，如果回顾 19 世纪，那时女性处于从属地位，主要从事家务劳动，并由于“裹足”等习俗的束缚，令她们无法自由地进行体育活动。随着西方思想的影响，如基督教活动与共产主义，女性的社会地位开始得到改善，女性对于体育事业的意愿与努力使她们取得了优异的成绩。

Innehållsförteckning

1 Inledning	4
1.1 Syfte och frågeställning	5
1.2 Avgränsning	5
1.3 Disposition	5
1.4 Källor	5
2 När kvinnoidrott först kom på tal i Kina	6
2.1 Missionärer anländer till Kina	6
2.2 Fotbindning	6
2.3 KFUK-KFUM	7
2.4 4: e majrörelsen	8
2.5 Nya livsrörelsen	9
3 Nya Kina- Sportutövande efter kommunistpartiet kom till makten år 1949	10
3.1 ”Ut ur Asien och mor världseliten”	10
3.2 Lagen främjar kvinnorna	10
3.3 Idrott under kulturrevolution	11
3.4 Politik och sport	12
3.5 Kampanjen att skicka ungdomar ut på landet	12
3.6 Doping	13
3.7 ”Ma family Army”	14
3.8 Asiatiska spelen	15
4 Olympiska spelen	16
4.1 Olympiska spelens historia	16
4.2 Kina i Olympiska spelen	17
4.3 Kina- värdnation för OS	19
4.4 Den olympiska strategin	19
4.5 Nationalism	20
4.6 Lang, Wang, Ye	21
5 Framtid	22
6 Slutsats	23
7 Referenser	26

1 Inledning

När det pratas sport så har det historiskt sett varit män man åsyftar. Kvinnor har alltid kommit lite i skymundan, om de över huvud taget nämnts. Det finns således inte mycket dokumenterat om kvinnoidrott, men den har med stor sannolikhet funnits i alla tider, i alla samhällen. Fresker från palatset Knossos på Kreta visar till exempel unga kvinnor som gör volter på tjurar.¹ Detta tyder på kvinnors intresse för engagemang i sportsliga aktiviteter. Trots att intresse med all säkerhet funnits så har det varit kämpigt och svårt för kvinnor att ta sig in i sportsliga kretsar, något som verkar vara universellt. I Sverige, knappt tre decennier in på 1900-talet, uttryckte chefen för Stockholms stadion, Erik Bergvall, sig som följer då han försökte avstyra att Sveriges olympiska kommitté skickade kvinnliga friidrottare till OS i Amsterdam 1928:

En olympisk tävlan kräver sannerligen sin man. Varken kvinnans psyke eller fysik är lämpade för sådana tävlingar. Redan den andliga anspänningen är för mycket för hennes nervsystem, men även i rent fysiska avseenden är hon illa rustad för sådana kraftprov.²

Idag, år 2013, är synen på kvinnor och sport förändrad. Kvinnor i många länder har med vilja och mod på olika sätt jobbat sig förbi förtryck och gamla traditioner och vanor för att kunna delta i sport. I Kina hade kvinnors fötter bundits sedan Songdynastin (960- 1279). Denna flera hundra år gamla sed blev de tvungna att bli av med innan modern sport ens kom i fråga.³ Från slutet av 1800-talet har så sportutvecklingen för de kineserna kvinnorna genomgått många skeden, men med en i princip ständig kurva uppåt. De Olympiska spelen 2008 i Peking visar bland annat på kinesiska kvinnors utveckling och framgång inom sport.

Nyckelord

Kvinnor, Kina, idrott, idrottare, jämlikhet, Olympiska spelen

¹ ”Idrott”, *Nationalencyklopedin*, <http://www.ne.se>, [hämtad 130308].

² Åke Jönsson, ”Kvinnliga idrottare kämpade länge i motvind”, *Populär historia*, nr. 3 år 1995, <http://www.popularhistoria.se>, [hämtad 130321].

³ Wang Ping, *Aching for Beauty: Footbinding in China*, Minneapolis: University of Minnesota Press, 2000, s. 34.

1.1 Syfte och frågeställning

Syftet med den här uppsatsen är att beskriva hur de kinesiska kvinnornas idrottshistoria ser ut, den väg kinesiska kvinnor har vandrat från att på slutet av 1800-talet ha haft bundna fötter till att år 2008 i Peking har tagit en hel hög med olympia-medaljer. Jag ska undersöka vad det är som kan ha legat till grund för och bidragit till dessa framgångar.

1.2 Avgränsning

Jag har valt att begränsa mig till åren 1840- 2008. Det första årtalet valdes med anledning av att det runt 1840 började ske en förändring i kvinnans roll i samhället i Kina, medan år 2008 valdes för att OS ägde rum i Kina det året. Med ett så pass långt tidsspänn och innanför ramarna för vad en kandidatuppsats kan innehålla har jag, med hjälp av litteratur, plockat ut det jag ansett varit mest väsentligt under åren.

1.3 Disposition

Kandidatuppsatsen är kronologisk strukturerad med början från mitten av 1800-talet och fram till 2008. På inledningen följer fyra kapitel. Det första kapitlet beskriver hur och när kvinnoidrott först kom på tal i Kina. Den andra delen handlar i första hand om det ”Nya Kina” och tiden efter att kommunistpartiet kom till makten år 1949. På denna följer ett kapitel om de Olympiska spelen och hur det där har sett ut för kinesiska kvinnliga idrottare under åren. Jag har valt att lägga extra fokus på 2008 eftersom OS utspelade sig i just Kina. I det femte kapitlet riktas blickarna mot framtiden innan en slutsats presenteras.

1.4 Källor

Uppsatsen hämtar fakta från kinesiska, engelska och svenska källor, både tryckta och elektroniska. Av de två huvudkällor jag har valt att använda mig av är den ena en masteruppsats på kinesiska, 对中国女性参与竞技体育的历程及其伦理价值的探讨 *Dui Zhongguo nüxing canyu jingji tiyu de licheng jiqi lunli jiazhi de tantao*, skriven av Cao Qiulian. Den andra är boken *Women, Sport and Society in Modern China* som är skriven av Dong Jinxia, professor på Peking Universitets

forskningscenter för jämställdhet, idrott och samhälle. Hennes bok är en av få böcker som behandlar just nutida kvinnoidrott i Kina. Av de sökningar jag har gjort på internet och i databaser har många av dem resulterat i hänvisningar till Dong Jinxias böcker och artiklar.

2 När kvinnoidrott först kom på tal i Kina

2.1 Missionärer anländer till Kina

Sedan feodalsystemet grundlades under Shangdynastin (ca 1500-1040 Före Kristus) har kinesiska kvinnors placering till största del varit i hemmet med ansvar över familj och hushåll. Männen var i huvudsak de som hade möjlighet till utbildning. Det var först i mitten på 1800-talet som utbildning för kvinnor och kvinnoidrott kom på tal, en bidragande faktor till detta var de kristna missionärernas ankomst till Kina. De kom för att missionera men startade även många skolor. År 1844 grundade Marry Ann Eldersby, i spetsen för Englands östra kvinnliga läroverksförening, den första skolan för flickor i staden Ningbo belägen på Kinas östkust, vid Shanghai. Den var den första i raden av kvinnliga skolor som med tiden skulle dyka upp runt om i landet.⁴ År 1876, 32 år senare, hade antalet kristna skolor för flickor ökat till 121 stycken med sammanlagt omkring 2000 elever. Missionärerna betonade att ”Friska flickor gör friska mödrar”. Med det mottot satsade de mycket på att lära kvinnor om hygien och hälsa. I skolan låg sport som en viktig del i schemat och man utövade sporter som gymnastik, simning, basket, volleyboll, bordtennis och friidrott. Missionärernas undervisning förde med sig värderingar och synsätt som till viss del gick emot den djupt rotade Konfucianismen som rådde och som bestämt hävdade att kvinnan var underordnad mannen. Trots att det fanns flickskolor så ville många kinesiska familjer behålla de gamla rollerna och skickade således inte sina döttrar till skolan. Förändring går inte över en natt men detta motstånd samt fotbindningen som rådde gjorde att det tog ännu längre tid innan många kvinnor kunde delta i sportaktiviteter.⁵

⁴ Nie Zhen 聂真, *Zhongguo jindai xuexiao nüzi tiyu jiaoyu zhi yanjiu* 中国近代学校女子体育教育之研究 (Studie av kvinnoidrott i den moderna kinesiska skolan). Kaifeng: Henan shifan daxue 河南师范大学, 2008, s. 13–14.

⁵ Dong Jinxia, *Woman, Sport and Society in Modern China: Holding Up More than Half the Sky*, London: Frank Cass, 2003, s.11.

2.2 Fotbindning

De flesta forskare är idag överens om att det var under Songdynastin, det vill säga mellan år 960-1279, som fotbindningen hade börjat i Kina. Seden att binda flickors fötter började i kejsarhovet på 1000-talet och spred sig sedan nedåt i samhällsklasserna. Chanserna att bli gift med en förmögen man ökade då fötterna var små och nätta. Det sades vara lika viktigt för en kvinna att binda sina fötter som det var för en man att studera, vilket vi kan se i följande talesätt från denna tid: ”Om du älskar din son tar du inte lätt på hans studier. Om du älskar din dotter tar du inte lätt på hennes fotbindning”.⁶ Vad innebar fotbindning? Det innebar att man när flickor var i 4-6 års åldern krossade tårna, böjde in dem under foten och satte lindor runt för att hålla den nya formen på plats. Denna sed var sedan tvungen att upprepas med jämna mellanrum för att foten skulle bevaras liten. Idealet var en späd fot på 7-8 centimeter. Detta hanterande av kvinnors fötter resulterade i att hon i princip blev låst till hemmet och helt beroende av sin man. Trots att fotbindning kan härledas till Songdynastin var det först under Ming (1368- 1644) och Qingdynastierna (1644- ca 1911) som den riktigt blossade upp, då den då förhärskande neokonfucianismen förespråkade fotbindning och satte kvinnorna i en underordnad position. Kvinnorna förlorade sin självständighet, sin frihet och inte minst av allt möjligheten till att kunna röra sig obehindrat.⁷

2.3 KFUK-KFUM

KFUK-KFUM står för Kristliga Föreningen av Unga Kvinnor och Kristliga Föreningen av Unga Män och är två av de äldsta ungdomsföreningarna i världen. Organisationerna säger sig arbeta för att skapa social rättvisa och fred bland ungdomar och i deras samhällen, oavsett religion, ras, kön eller kultur. Föreningen KFUM grundades 1844 i London och KFUK uppstod som en paraplyorganisation för kvinnor år 1855. Sedan dess har de spridit sig över världen.⁸ År 1890 etablerade sig KFUK även i Kina. Organisationen gav den moderna kvinnoidrottens utveckling en skjuts framåt. Det man lade stor vikt vid var idrott och utbildning för kvinnor samt män och kvinnors jämlikhet. I Shanghai grundade KFUK den första idrottsskolan för kvinnor där man tränade fram kvinnliga idrottare och även lät dem utföra fysiska arbeten. Skolan hade bara runt 200

⁶ Wang Ping, *Aching for Beauty: Footbinding in China*, Minneapolis: University of Minnesota Press, 2000, s. 31–34.

⁷ Cao Qiulian 曹秋莲, *Dui Zhongguo nüxing canyu jingji tiyu de licheng jiqi lunli jiazhi de tantao* 对中国女性参与竞技体育的历程及其伦理价值的探讨 (Utvecklingen av kinesiska kvinnors deltagande i tävlingsidrott och en undersökning av relevanta etiska frågeställningar) Ji'nan: Shandong shifan daxue 山东师范大学, 2007, s. 11.

⁸ World WMCA, <http://www.ymca.int/who-we-are/>, [hämtad 130321].

elever, men trots den ringa skaran så hade den ett djupt inflytande i den moderna kvinnoidrotten i Kina. För att idrott bland kvinnor skulle kunna fortsätta att växa behövde man informera om varför hälsa och idrott var viktigt. Kvinnorna behövde med andra ord själva fostras till att inse vikten av idrottsutövande. En efter en så uppstod kvinnliga idrottsorganisationer i Kina, grundade eller ledda av kvinnor.⁹

2.4 4: e majrörelsen

4: e majrörelsen år 1919 var från början tänkt som en demonstration mot fredskonferensen i Versailles som fastställde beslut rörande första världskriget. Det var över 3 000 studenter från bland annat Pekings universitet som i huvudstaden i huvudsak demonstrerade för att regeringen i Peking skulle motsätta sig klausulen i fördraget som förde över de gamla tyska koncessionerna i Shandong till Japan. Det uppstod sedan tumult och fler strejker och demonstrationer bröt ut, även i andra delar av landet. Intimt förknippad med 4: e majrörelsen är den ”Nya kulturrörelsen” som innefattade ett intresse för väst med idéer som demokrati, vetenskap och modernisering.¹⁰

Före 4: e majrörelsen så organiserade kineserna själva inga större sportevenemang utan de stora idrottstävlingar som fanns sköttes och kontrollerades av utlänningar. Som ett resultat av 4: e majrörelsen tog kineserna till sig de tankar kring demokrati och frihet som kom från utlandet, började skapa sin egen utbildningssektor och även lägga stor vikt på utövandet av sport. Från 1923 började kineserna själva bilda inhemska idrottsorganisationer. I takt med att man byggde fler skolor för kvinnor så erbjöds kvinnor även möjlighet till utlandsstudier. De kvinnor som fick chans att studera utomlands vidgade sina vyer och fick en ny förståelse för vad frihet och jämlikhet kunde innebära. Hand i hand med idéer som kom från utlandet började kineserna själv fundera kring kvinnors frihet och jämlikhet mellan könen. Det dök under 4: e majrörelsen upp tankar som uppmuntrade kvinnor att bryta sig loss från traditionella ramar och begränsningar som fanns från det tidigare feodalsamhället.¹¹ Rörelsens språkrör kungjorde ”slutet” på århundraden av feodalism och förtryck mot kvinnor. Gamla konfucianska begrepp, ”nán zūn nǚ bēi” det vill säga att mannen är av hög rang och respekterad medan kvinnan är av låg rang och obetydlig, som i århundraden

⁹ Cao Qiulian, *Dui Zhongguo nüxing*, s. 15.

¹⁰ Michael Dillon, *China: A Historical and Cultural Dictionary*, London: Curzon, 1998, s. 214; 232.

¹¹ Cao Qiulian, *Dui Zhongguo nüxing*, s. 16.

hade påverkat samhället började nu försvinna. Slagord som ”kvinnors frigörelse”, ”kvinnor och mäns lika värde”, ”demokrati”, ”vetenskap”, ”frihet”, ”jämlighet”, ”universell kärlek” och ”ned med Konfucianismens etik och moral” gav kvinnor djupare insikt och nytänkande.¹² Efter 4: e majrörelsen blomstrade grund- och gymnasieskolor för kvinnor och år 1920 så blev det även tillåtet för kvinnor att börja universitetsstudier.¹³

2.5 Nya livsrörelsen

Kuomintang, nationalistpartiet i Kina, styrde landet mellan åren 1928-1949. Sun Yat-sen, född 1866 och son till en lantbrukare, grundade partiet år 1912 men efter hans död 1925 tog Chiang Kai-shek över.¹⁴ Chiang Kai-shek, född 1887 var militär och politiker och det var senare han som blev ledare vid bildandet av den nationella regeringen i staden Nanjing.¹⁵ Han och hans fru Soong Meiling var initiativtagare till ”Den nya livsrörelsen” som bland annat förespråkade disciplin, moral och renlighet.¹⁶ Med dem i nationalistpartiet topp gjordes en ny utformning av idrottsundervisning, idrottskultur och sport i allmänhet i landet. Fysisk träning blev en nyckelfråga för partiet och man lagstiftade om det. Gradvis införde man idrott som ämne på alla statliga skolor. Man utformade undervisning så att man under skoltid utövade militärträning medan aktiviteterna utanför skolan till stor del var sporter från Europa och Nordamerika. Under det andra året partiet var i makten utformade man en lag om landets idrottsundervisning. Det var en lag som yrkade på vikten av idrott i samhället och särskilt inom skolväsendet. I lagstadgan nämns bland annat att ”flickor och pojkar i Republiken Kina har ett ansvar att delta i idrottslektioner och att man som förälder eller förmyndare har ansvar att uppmuntra det” samt att ”alla seder och vanor som hindrar unga flickor och pojkars naturliga kroppsutveckling strängt ska bli förbjudna...”. Det står även att ”målet med idrottslektionerna är att träna upp kroppen för olika typer av arbete, svårigheter och uppgifter som man kan behöva uthärda”. Att de i lagen trycker på både flickor och pojkars idrottsdeltagande kan ha haft betydelse för kvinnoidrottens utveckling men hur vida och i vilken utsträckning en lag följs är dock svårt att svara på. Nationalistpartiet såg även sport som ett hjälpmedel till att utveckla en

¹² Cao Qiulian, *Dui Zhongguo nüxing*, s. 17.

¹³ Dong Jinxia, *Woman, Sport and Society*, s. 12.

¹⁴ ”Guomindang”, *Nationalencyklopedin*, <http://www.ne.se>, [hämtad 130321]; ”Sun Yat-sen”, *Nationalencyklopedin*, <http://www.ne.se>, [hämtad 130503].

¹⁵ ”Chiang Kai-shek”, *Nationalencyklopedin*, <http://www.ne.se>, [hämtad 130503]; ”Guomindang”, *Nationalencyklopedin*, <http://www.ne.se> [hämtad 130321].

¹⁶ “新生活运动” “xin shenghuo yundong”, <http://zh.wikipedia.org>, [hämtad 130509].

anda av nationell enighet i landet och som skulle leda till att Kina blev en modern stat som skulle kunna försvara sig.¹⁷

3 Nya Kina- Sportutövande efter kommunistpartiet kom till makten år 1949

3.1 "Ut ur Asien och mot världseliten"

Kinas moderna sporthistoria började som tidigare nämnts på mitten av 1800-talet men idrottsaktiviteter var då till synes begränsade. När kommunistpartiet kom till makten 1949 fanns det inte tillräckligt med träningsanläggningar, idrottares möjligheter till träning var begränsade vilket ledde till dåliga resultat vid internationella tävlingar. Då man blickar tillbaka på 1900-talets idrottshistoria kan man se att Kina från början åtagit sig dubbla mål vad gäller sport. Det första är att visa upp ett starkare land och det andra är för att ta ett steg närmre resten av världen. Med grundandet av det nya partiet i makten fick Kina möjlighet att nå målen. Landet gick in i en ny fas och efter över 50 års strävan lyckades man fullborda uppdragen. Snabb utveckling följdes av att hela världens uppmärksamhet riktades mot Kina. Med sloganen "Ut ur Asien och mot världseliten" genomlystes idrotten av en kämpaglöd som gav resten av nationen ny energi och hopp.¹⁸

3.2 Lagen främjar kvinnorna

År 1949 togs några viktiga beslut rörande sport i Kina. Den 48:e paragrafen i "Det gemensamma programmet" betonade vikten av att främja idrottsutövande. Efter grundandet av det nya Kina tog man även initiativ till att förespråka jämlikhet mellan män och kvinnor, något som ledde till att Kina blev det första landet i världen att införa begreppet "jämlikhet mellan män och kvinnor" i sin konstitution. Med denna lag i ryggen fick kvinnor nya möjligheter att träda in i och aktivera sig i alla möjliga sammanhang. Kvinnor var drivande vid reformerandet av landet och byggandet av det nya samhället. Detta försök kom senare att sammanfattas med den välkända sloganen att "kvinnan bär upp halva himlen". Regeringen uppmuntrade även kvinnor till att speciellt delta i sport. Fysiska hinder avvecklades, lagar och nya idéer gav ny grund för möjlighet att kunna utveckla modern sport. Utefter målsättningen att öka kvinnor och mäns jämlikhet förespråkades lika lön, samma

¹⁷ Grant Jarive, Hwang Dong-Jhy and Mel Brennan, *Sport, Revolution and the Beijing Olympics*, New York: Berg, 2008, s. 46.

¹⁸ Cao Qiulian, *Dui Zhongguo nüxing*, s. 22.

möjligheter för att kunna utöva träning samt lika chanser att använda träningsanläggningar och utrustning.¹⁹

Följden av dessa förändringar ledde till att kinesiska kvinnors idrottsnivå höjdes markant och hamnade före kvinnorna i Amerika. År 1953 hade man slagit alla kvinnliga nationella rekord från republikens tid. Zheng Fengrong slog världsrekordet i höjdhopp år 1957, något som gjorde henne till den första kinesiska kvinna som slagit ett världsrekord. Mellan åren 1949- 1994 slog kineser sammanlagt 797 världsrekord. Av de världsrekord som slogs var 527 slagna av kvinnor, det vill säga 66,1 procent. Under dessa år dominerade de kinesiska kvinnorna över de kinesiska männen, de utmärkte sig mer både nationellt och internationellt.²⁰

3.3 Idrott under kulturrevolution

Kulturrevolution var en politisk kampanj mellan 1966- 1976 som iscensatts av kommunistpartiets ledare Mao Zedong. Den hade sin mest intensiva fas de tre första åren men upphörde inte förrän Maos död 1976. Under den här tiden uppmanade Mao speciellt ungdomar till att göra uppror, något som kom att leda landet till kaos. För att återställa ordningen skickades ungdomarna ut på landet för att lära av bönderna, där många av dem senare blev kvar under flera år framåt.²¹ I likhet med andra organisationer under denna tid drabbades även sporten. Det sägs av vissa att arbetet inom sportsektorn hamnade i kaos, att sportstandarden kraftigt sjönk och att sportutvecklingen hamnade i ett paralyserat tillstånd. Den utveckling och de resultat som året innan 1966 sett så lovande ut fick ett rejält bakåtslag. Utvecklingen ströps i princip, resultaten sjönk och Kina befann sig i en period av stiltje.²² Efter att kulturrevolutionen tagit fart ersattes elitidrottarens träning med kritikmöten, marscher och diverse revolutionära aktiviteter och man övergav även alla internationella idrottsverksamheter. Under den mest intensiva perioden ordnades inga tävlingar och idrottsanläggningar övergavs. De tidigare hyllade världsmästarna blev nu kritiserade som ”borgerliga favoriter” och om de som varit tävlingsinriktade sa man att de hade ”medaljmani”.²³ Ett av utfallen vid sådan extremism var att många duktiga idrottarens karriärer fick abrupta

¹⁹ Cao Qiulian, *Dui Zhongguo nüxing*, s. 23.

²⁰ Ibid.

²¹ ”Kulturrevolutionen”, *Nationalencyklopedin*, <http://www.ne.se>, [hämtad 130403].

²² Cao Qiulian, *Dui Zhongguo nüxing*, s. 24.

²³ Dong Jinxia, *Woman, Sport and Society*, s. 76.

slut och som sedan inte kunde återupptas. År 1972 firade Kina 20-års jubileum för Maos slogan ”Utveckla motion och sport för att förbättra människors hälsa” med att anordna ”Five Ball Events Games” i några städer runt om i Kina.²⁴ I de fem sporterna ingick badminton, basket, volleyboll, pingis och fotboll.²⁵ ”Five Ball Events Games” var ett nationellt arrangemang och i volleybollen kan man se tecken på många kvinnors avhopp under kulturrevolutionen, det sägs under tävlingarna endast ha varit fem kvinnliga volleybollag som hade spelare över 25 år. Ytterligare en faktor som påverkade sportutvecklingen var att landets bruttonationalprodukt 1966 sjönk från ca 306 miljarder Yuan till ca 265 miljarder Yuan två år senare. I och med landets avtagande ekonomi så minskades investeringarna i sport från ca 90 miljoner Yuan år 1966 till respektive ca 27 miljoner Yuan år 1968.²⁶ Det var ett par kämpiga år men tack vare den ekonomiska reform som kom att genomföras i slutet på 70-talet började Kinas ekonomi växa kraftigt. Med en växande ekonomi hamnade även mer pengar i sportsektorn, vilket gav den möjlighet att utvecklas.²⁷

3.4 Politik och sport

En koppling mellan politik och sport under kulturrevolutionen kan illustreras av Mao Zedongs simning över Yangtze-floden år 1966. Kraftansträngningen var en ren och skär symbol för att demonstrera hans fysiska och psykiska hälsa, med andra ord för att visa att han hade det som krävdes för att fortsätta leda landet. Simning var hans favoritsport vilket han lät den kinesiska befolkningen se. Efter hans simtur över Yangtze-floden inspirerades hundratusentals kineser till att börja simma. Man anordnade tävlingar över sjöar och floder i hela landet. Populariteten bidrog till den elitskara av simmare som under tidiga 80-talet skulle dyka upp.²⁸

3.5 Kampanjen att skicka ungdomar ut på landet

Kampanjen var den rörelse där kinesiska ungdomar skickades ut på landet för att lära av bönderna. Kampanjen startades redan på 50-talet då arbetsmöjligheterna för ungdomar i städerna var begränsade. Senare, under kulturrevolutionen, kom ungdomar att skickas ut på landet i betydligt

²⁴ Sina, http://blog.sina.com.cn/s/blog_4e9eddb5010082yq.html, [hämtad 130505].

²⁵ Ibid.

²⁶ Dong Jinxia, *Woman, Sport and Society*, s. 77.

²⁷ Ibid, s. 98.

²⁸ Ibid, s. 79.

större skala är tidigare. Från partiets sida ville man bland annat lösa arbetslösheten bland ungdomar i städerna men man ville även att de unga skulle reformeras genom manuellt arbete. Kvinnor och män jobbade hand i hand med likadana sysslor, antingen ute på fält eller på byggarbetsplatser.²⁹ Under jämlika förhållanden och med samma förutsättningar sken kvinnornas potential och förmåga igenom. Det visade sig att kvinnor hade betydligt större potential än att bara sköta hem och familj. På landsbygden krävdes god fysik, uthållighet, envishet och mental styrka för att orka med, något som gjorde kvinnorna från denna period speciellt starka. I mångt och mycket var perioden ute på landet, för de flesta, en tid av evigt slit och hemlängtan. Många av ungdomarna hade svårt för de hårda och spartanska levnadsvillkoren och sökte en väg att återvända till staden. Trots allt negativt så hade tiden på landet även sina positiva genljud. Den kvinnliga skytten Jin Dongxian som slog världsrekord på 70-talet yttrade följande: ”Den första gruppen av skyttar på 70-talet skiljer sig från dagens. De hade en enastående psykisk och intellektuell kvalitet”.³⁰ Kampanjen verkar med andra ord i viss mån ha varit bra för kvinnlig elitidrott. Manuellt arbete och få verktyg gjorde att man bara hade sin egen fysiska förmåga att lita på. Målmedvetenhet och ofattbar uthållighet var nyckelord för att överleva på landet, något som sedan fördes med in i sportutövande. Både idrottare och coacher från denna tid hade en förmåga att jobba extra hård.³¹

3.6 Doping

Med Deng Xiaoping i spetsen av kommunistpartiet öppnades Kina, på slutet av 70-talet, upp för omvärlden. Från att landet hade varit stängt under några år tog nu samarbetet med andra länder fart. En ström av idéer, ny teknologi samt droger nådde landet. Influensen av droger skulle komma att spela stor roll bland kinesiska idrottare och särskilt inom kvinnoidrotten.³² Kina var återigen mån om att bli av med den förödmjukande stämpeln ”Asiens sjuke man”. Det var en titel som uppstod under slutet av 1800-talet som en parallell till ”Europas sjuke man”. Frasen syftade på splittringar inom Kina samt den svaga position Kina fick då stormakter tvingade landet att gå med på dåliga avtal.³³ För att Kina skulle slippa att förknippas med den frasen var många coacher, idrottare och tjänstemän villiga att göra vad som helst för att vinna. Med direkt eller indirekt påtryck av coacher

²⁹ Dong Jinxia, *Woman, Sport and Society*, s. 82.

³⁰ Ibid, s. 84.

³¹ Ibid.

³² Ibid, s. 157–158.

³³ ”Sick man of Asia”, <http://en.wikipedia.org>, [hämtad 130619].

så dopade idrottare sig, vilket ledde till ofattbara prestationer och skandaler.³⁴ I Dong Jinxias bok *Woman, Sport and Society in Modern China* ges följande exempel där en kvinnlig simmare säger:

Jag hade ingen vetskap om droger förrän sommaren 1986 då vi deltog i ett träningsläger i Peking. Läkarna till Pekings simlag skrev ut kinesisk medicin till sina simmare, medicin som skulle öka deras styrka. Under vintern 87- 88 gav vår coach oss några tabletter. Först trodde vi att det var vitamintabletter, men senare, då vi fick reda på sanningen slutade vi ta dem.³⁵

Kvinnliga simmare var en målgrupp som drabbades hårt av både spekulationer och positiva drogresultat. Under Hiroshima Asian Games 1994 visade sig 11 idrottare vara positiva, fem av dem var kvinnor. Av dessa 11 idrottare var sju simmare. Deras positiva drogresultat ledde till att hela laget året senare inte fick delta i Pan-Pacific Swimming Championship.³⁶ Kvinnliga simmares prestationer avtog avsevärt. Från att ha varit dominerande under ett decennium blev man 1998 slagna av japaner i de Asiatiska spelen. Två år senare under OS i Australien tog kineserna inte en enda medalj i simning.³⁷ Att ta droger bidrog till ökad framgång under vissa år men man får inte glömma att för att droger ska ge resultat måste idrottarna fortfarande träna extremt hårt.³⁸ Troligt är dock att även de simmare som inte själva var i direkt kontakt med droger drabbades, som i till exempel Pan-Pacific Swimming Championship där hela laget blev uteslutet. Det verkar som att fler än just de idrottare som tog droger blev inblandade, vilket kan ha påverkat kvinnliga simmare negativt. Med största sannolikhet finns det en skara idrottare som lyckades slinka igenom dopingkontrollerna och nu innehar medaljer de kanske inte gjort sig förtjänta av.

3.7 "Ma family Army"

Manlig dominans har i historien varit självklar i så gott som alla samhällsskikt, i alla områden och så även inom sport. Konfucianismens värderingar om mannen som naturlig auktoritet ligger fortfarande kvar i det kinesiska tänket och det inflytande manliga tränare har haft/har på sina kvinnliga idrottare har i vissa fall gått över gränsen och senare blivit ifrågasatt. Ett exempel på detta

³⁴ Dong Jinxia, *Woman, Sport and Society*, s. 157–158.

³⁵ Ibid, s. 142

³⁶ Ibid, 2003, s. 144

³⁷ Ibid, s. 154

³⁸ Ibid, s 156

är tränaren Ma Junren. Han kom från en jordbruksfamilj och med endast grundskoleutbildning ledde han i princip varenda lag han tränade till stor framgång. 1980 började Ma intressera sig för kvinnliga långdistanslöpare. Med hård träning, specialdiet och kinesisk medicin (energidryck av blod från sköldpaddor blandat med en sorts svamp) fick han fram kvinnliga stjärnor.³⁹ 1993 överraskade hans idrottare hela världen då de, ”Ma Family Army” som de kallades, vann 1500 meter, 3000 meter samt knep 1: a, 2: a och 3: e platserna i 10 000 metersloppet i världsmästerskapen i Stuttgart. I Chinese National Games i Peking månaden senare slog ”Ma Family Army” världsrekord i samtliga tre grenar.⁴⁰ Man frågade sig hur de hade tränats och så småningom dök allt fler hemska historier upp om hur kvinnorna hade behandlats och reglerats av Ma. Kvinnorna hade levt ett nästan militariserat liv med Ma som diktator. Med strikta regler kring träning, relationer, utseende och diet hade de levt ett i princip isolerat liv. Majoriteten av de kvinnor som Ma tränade upp kom från fattiga förhållanden där hela familjen hjälptes åt för att finansiellt kunna stödja dem. Med detta i bakhuvudet visste Ma att han kunde pressa kvinnorna riktigt hårt utan att de skulle lägga av, hela deras familjer förlitade sig på dem. Kvinnorna skulle inte ha något att komma tillbaka till efter en förlust, den vetskapen gjorde att kvinnorna dagligen orkade uthärda både psykisk och fysisk press. Förhållanden som dessa pekar på tränares, i detta fall en manlig tränares, auktoritet och kvinnans lydnad gentemot honom. Det visar även på den historiska auktoritet mannens har haft/har i det kinesiska samhället och dess svårighet för kvinnor att bryta sociala strukturer i sport liksom i samhället.⁴¹

3.8 Asiatiska spelen

Värt att nämna lite kort är kinesiska kvinnors prestationer i de Asiatiska spelen. De Asiatiska spelen är ett av de större sportevenemangen i världen och ordnas vart fjärde år sedan 1951. Folkrepubliken Kina var för första gången med 1974 och senaste gången 2010. Tabellen nedan sträcker sig från andra gången de medverkade, år 1978 och till för ett par år sedan. Kina ligger på andra plats strax efter Japan i den totala medaljligan, ett Japan som har deltagit sedan 1951, det vill säga sex gånger

³⁹ Ibid, s 164-171; The guardian, *Ma's army on the march again*,

<http://www.guardian.co.uk/sport/2001/jul/24/athletics.duncanmackay1>, [hämtad 130423].

⁴⁰ The guardian, *Ma's army on the march again*, <http://www.guardian.co.uk/sport/2001/jul/24/athletics.duncanmackay1>, [hämtad 130423].

⁴¹ Dong Jinxia, *Woman, Sport and Society*, s. 164–171.

fler än Kina.⁴² I likhet med resultat från de Olympiska spelen har kinesiska kvinnor i de asiatiska spelen, trots att de varit färre i antal än män, tagit fler medaljer än sina manliga lagkamrater.⁴³

År	1978	1982	1986	1990	1994	1998	2002	2006
Sammanlagda tävlande från Kina	288	308	385	670	565	596	686	647
Kvinnor, i %	35,4	29,2	33,8	40,4	44,8	48,3	45,2	47,3
Guldmedaljer	51	61	94	183	125	129	150	165
Guldmedalj tagna av kvinnor, i %	59,8	36,9	45,2	51,1	58,4	57	56,7	55,5

44

4 Olympiska spelen

4.1 Olympiska spelens historia

Trots att följande citat beskriver det sjätte nationella spelet år 1935 och inte Olympiska spelen så ger den utländske observatören Eugene Barnett ändå en klar bild av den kinesiska kvinnoidrottens utveckling från bundna fötter till att vara med och tävla i stora idrottstävlingar.

Inget annat i öppningsparaden eller under tävlingarna som skulle följa var mer symboliskt för den sociala revolution som pågick i Kina än att se de kvinnliga atleterna, några klädda i mamelucker, andra i löst sittande kortbyxor. Dessa flickor hade rest i veckor (vilket var nödvändigt för de som kom från Yunnan, Szechuan och Sinkiang [Xinjiang]) för att tävla inför tiotusentals åskådare. Att de var med och tävlade var långt ifrån den verklighet med bundna fötter och avskildhet som hade rått bland kvinnor och flickor för mindre än en generation sedan.⁴⁵

De Olympiska spelen (OS) är en av de största internationella idrottsevenemangen i världen. Dess

⁴²”Asiatiska spelen”, <http://sv.wikipedia.org>, [hämtad 130521]; ”Japan at the Asian Games”, <http://en.wikipedia.org>, [hämtad 130521].

⁴³”Asian Games”, <http://en.wikipedia.org>, [hämtad 130509]; ”China at the Asian Games”, <http://en.wikipedia.org>, [hämtad 130509].

⁴⁴ Cao Qiulian, *Dui Zhongguo nüxing*, s. 26.

⁴⁵ Susan Brownell, *Beijing's Games: What the Olympics Mean to China*, Lanham, Rowman & Littlefield, 2008, s. 86.

historia sträcker sig tillbaka till de antika olympiska spelen i Greklands Olympia år 776 f. Kr. och var då en hyllning till de olympiska gudarna. År 393 e. Kr. blev spelen förbjudna och återupptogs först 1896 (sommarspel) då de blev det vi idag kallar de Olympiska spelen.⁴⁶ Olympiska spelen arrangerades först med en olympiads mellanrum, det vill säga vart fjärde år, men sedan 1994 sker sommar- och vinterspel med två års mellanrum efter varandra. Det första sommarspelet i Aten omfattade 15 länder med sammanlagt ca 245 deltagare, 112 år senare vid de Olympiska spelen i Peking 2008 deltog 10 708 människor från sammanlagt 204 länder.⁴⁷ Kvinnor deltog för första gången i OS i Paris år 1900 och stod då för 2 % av alla deltagare. Den siffran skulle på drygt 100 år stiga till 44 %.⁴⁸

4.2 Kina i Olympiska spelen

Kinas sportorganisation grundades i oktober 1910 i Nanjing men blev inte erkänd av Internationella olympiska kommittén (IOK) förrän 1922.⁴⁹ Det skulle dock dröja ytterligare två år innan Kina för första gången kunde skicka en delegation.⁵⁰ Delegationen som endast bestod av tre personer var inte med i några av de riktiga tävlingarna så det var först 1932 som Kina skickade idrottare som faktiskt tävlade. Sedan det kinesiska inbördeskriget slutade 1950 skickar Kina två delegationer, dels Republiken Kina under namnet ”Kinas Taipei” (Taiwan) dels Folkrepubliken Kina. Medan Folkrepubliken Kina på grund av politiska skäl inte deltog i OS mellan år 1952-1979 så var Kinas Taipei aktiva. De har skickat idrottare för att delta i alla OS förutom Montreal 1976 och Moskva 1980. Sin första medalj tog man 1960 då 27 idrottare deltog och år 2008 i Peking skickades 80 idrottare och man tog fyra brons.⁵¹ Här efter då ”Kina” används så syftar det på Folkrepubliken Kina och då ”Kinas Taipei” skrivs så syftar det på Republiken Kina.

Den abrupta paus som 1952 inleddes för Kina och sträckte sig över två decennier ledde till att både

⁴⁶ Olympic.org, <http://www.olympic.org/ancient-olympic-games?tab=History>, [hämtad 130405].

⁴⁷ ”Olympiska spelen”, *Nationalencyklopedin*, <http://www.ne.se>, [hämtad 130405].

⁴⁸ Yu Bingmei 喻丙梅, *Nüxing zai Aoyunhui zhong de juese zhuanhuan* 女性在奥运会中的角色转换 (Kvinnans förändrade roll i de Olympiska spelen), *Journal of Harbin Institute of Physical Education*, Vol. 29, nr. 4, 2011.

⁴⁹ Zhongguo Aoyunhui guanfang wangzhan 中国奥委会官方网站 (Kinas olympiska kommittés officiella hemsida). <http://www.olympic.cn/china/intro/2007-10-11/1276492.html>, [hämtad 130405].

⁵⁰ Guan Bi 关闭, *China Culture*, http://www.chinaculture.org/gb/cn_zgwh/2004-06/28/content_53306.htm, [hämtad 130412].

⁵¹ ”Chinese Taipei at the olympics”, <http://en.wikipedia.org>, [hämtad 130503].

kvinnliga och manliga idrottare hamnade utanför den internationella arenan. Att inte kunna vara med vid internationella evenemang främjade knappast kinesiska idrottare men på en nationell nivå gick ändå utvecklingen framåt. I början på åttiotalet blev strävan och längtan efter att prestera internationellt ett gemensamt mål för idrottare inom olika grenar. 1980 kom dykarlaget med den första sloganen som skulle sammanfatta deras vision, ”Ut ur Asien och in i världseliten”. Bara året senare skulle det kvinnliga volleybollaget visa prov på detta genom att i fem år i sträck vinna volleybollvärldscupen. Om resultatet av det kvinnliga volleybollslagets bedrift skriver Dong Jinxia & J. A. Mangan följande i *The International Journal of the History of Sports*:

Dessa kvinnor blev ikoner för ett nytt självsäkert Kina, symboler för en återupplivad nationell självkänsla och, inte minst, representanter för en ny generation av alltmer säkra kinesiska kvinnor.⁵²

Efter drygt två decenniers uppehåll godkände Internationella olympiska kommittén år 1979 Kinas nationella olympiska kommitté och det nya Kina fick därmed delta i OS. Det blev en nystart för Kina och kinesiska idrottare presterade bra från och med det 23:e olympiska spelet år 1984. Det var det första spelet de deltog i i full skala. Sedan Kina från första gången deltagit i OS år 1924 hade man inte tagit en enda guldmedalj men i det 23:e OS i Los Angeles vann de 32 medaljer, varav fem guld, något som plötsligt placerade Kina på världsplanen. Den förödmjukande stämpeln ”Asiens sjuke man” som tidigare beskrivit kineserna fick ge vika. Vid detta OS var 225 deltagare från Kina varav 87 kvinnor, det vill säga 39 %. Denna siffra över kvinnliga deltagare från Kina var betydligt högre än den sammanlagda siffran för alla deltagande kvinnor i detta OS, vilken nämligen var 23 %. Kina har med andra ord på ett tidigt stadium skickat fler kvinnor än andra länder. Detta tyder på landets engagemang i att främja kvinnoidrott och att satsa på kvinnor. Vid OS i Aten 2004 var 66 % av de idrottare som Kina skickade kvinnor, en nästan fördubbling på 20 år. Kinesiska kvinnors prestationer och medaljskörd har allt sedan 1984 gått i uppåtgående riktning. De har gått från att i Los Angeles 1984 ta 10 medaljer till att i Peking 2008 ta 57,5 medaljer.⁵³ Med undantag från det första OS Kina deltog i så har kinesiska kvinnor dessutom tagit fler medaljer än sina manliga lagkamrater.⁵⁴

⁵² Dong Jinxia & J.A. Mangan, ”Olympic Aspirations: Chinese Woman on Top – Considerations and Consequences”, *The International Journal of the History of Sports*, Vol. 25, nr. 7, 2008, s. 783.

⁵³ Medaljlista, <http://info.2008.sohu.com/Medal/Standings.shtml>. [hämtad 130417].

⁵⁴ Cao Qiulian, *Dui Zhongguo nüxing*, s. 27.

4.3 Kina- värdnation för OS

Kinas dröm om att vara värdnation för OS är nästan lika gammal som de moderna OS-spelen, det vill säga drygt 100 år. År 1908 så publicerade man i ”Tianjin ungdom” en artikel rörande de Olympiska spelen. I artikeln ställde man tre frågor:

1. När kommer Kina kunna skicka en vinnande atlet till de Olympiska spelen?
2. När kommer Kina kunna skicka ett vinnande lag till de Olympiska spelen?
3. När kommer Kina få vara värd för de Olympiska spelen?⁵⁵

De två första frågorna besvarades på OS i Los Angeles 1984 men det skulle dröja 100 år innan den tredje frågan fick ett svar, och svaret löd: Peking 2008.⁵⁶ Peking hade dock redan år 1993 gjort ett försök till att bli värdnation för sommar-OS 2000, men sportevenemang föll då till Sydney, Australien.⁵⁷

Strax efter att Peking år 2001 hade röstats fram som värdnation för sommar-OS 2008 började Kina med förberedelserna för att försäkra sig om att sina idrottare skulle göra succé. År 2002 presenterade den statliga sportkommissionen ”Planen för att vinna ära i de Olympiska spelen 2008”. Enligt planen skulle kineser vinna 180 medaljer och över 80 % av dem beräknades tas av kvinnor.⁵⁸ Uppskattningen var något i överkant då det slutgiltiga antalet hamnade på 100 medaljer, varav 51 guld. Resultatet var att Kina vann flest guldmedaljer men hamnade strax efter USA i den sammanlagda medaljligan. Precis som den statliga sportkommissionen hade planerat tog kinesiska kvinnor fler medaljer än sina manliga lagkamrater men nådde inte upp till 80%, de hamnade slutligen på 57 och en halv, det vill säga 57,5% av medaljskörden.⁵⁹

4.4 Den olympiska strategin

Wu Shaozu, sportminister (1988-2000) uttryckte följande om den olympiska strategin:

Det viktigaste målet för kinesisk idrott är framgångar i OS och vi måste koncentrera våra resurser på

⁵⁵ Cao Qiulian, *Dui Zhongguo nüxing*, s. 19.

⁵⁶ Susan Brownell, *Beijing's Games*: s. 19.

⁵⁷ Ibid, s. 116.

⁵⁸ Dong Jinxia & J.A. Mangan, *Olympic Aspirations*, s. 794.

⁵⁹ Sohu, <http://info.2008.sohu.com/Medal/Standings.shtml>, [hämtad 130417].

det. Att höja flaggan under OS är vår största plikt.⁶⁰

Framgångar i OS 1984 drev på Kinas entusiasm över att satsa på sport. Man märkte att omvärldens syn på Kina fick en positiv förändring och att Kina tog kliv närmre resten av världen. Med detta i åtanke framdrevs år 1985 ”Den olympiska strategin” av ”Föreningen för strategisk forskning om utvecklingen av idrott inom skolan och sport”. Föreningen grundades i slutet av 1984 och var en grupp bestående av sportspecialister. Man budgeterade mer pengar till elitidrott och la tonvikt på några sporter där man ansåg att landet hade möjlighet att vinna medalj i OS. Den olympiska strategin ledde även till att framgångsrika idrottskvinor fick speciella träningsmöjligheter. En möjlighet var att få träna med manliga partners för att kunna nå högre resultat. Inför OS 1996 hade till exempel de åtta bästa kvinnliga bordtennisspelarna 30 manliga träningspartners.⁶¹ Det resulterade i två guld, ett silver och ett brons i OS 1996.⁶²

4.5 Nationalism

Som tidigare skrevs tränade många kvinnliga idrottare med män inför OS 1996, vilket bara några årtionden tidigare hade varit absurt. Dessa män övergav sina egna eventuella karriärer för att hjälpa mer framstående kvinnor att prestera bättre. Denna förändring av könsroller kan tänkas vara lite förvånande med tanke på de konfucianska tankarna om att mannen är överhuvud i familjen och överlägsen kvinnan. Män och kvinnors status förändras mycket när kommunistpartiet kom till makten 1949. Då började man på allvar jobba med jämlikhet, vilket ledde till att könsrollerna kastades om eller åtminstone jämnades ut. Ytterligare en faktor och kanske den mest vitala varför män plötsligt tränade med kvinnor var av nationalistiska skäl. Kina hade under 1800-talet ständigt blivit förödmjukad av bland annat Européer. Storbritannien vann första opiumkriget 1842 och Kina tvingades lämna över Hongkong till briter. Knappt 20 år senare förlorade Kina ett andra opiumkrig mot Storbritannien med stöd av Frankrike. Ett förnedrat och försvagat Kina var till följd tvunget att acceptera européernas villkor och tvångsöppna hamnstäder.⁶³ Med detta i bakhuvudet var en vinst, oavsett om det var en man eller kvinna som vann, av högsta vikt för att visa upp en bild av

⁶⁰ Dong Jinxia & J.A. Mangan, *Olympic Aspirations*, s. 787.

⁶¹ Dong Jinxia, *Woman, Sport and Society*, s. 105; 200.

⁶² ”China at the 1996 Summer Olympics”, <http://www.en.wikipedia.org>, [hämtad 130507].

⁶³ ”Kinas äldre historia”, *Landguiden*, <http://www.landguiden.se>, [hämtad 130416].

ett starkt Kina. Kvinnorna visade sig ligga i framkant gentemot männen och blev de som satsades på. Dong Jinxia skriver i boken *Woman, Sports and Society in Modern China* att samspelet mellan män och kvinnor inom sport är ett bra exempel på en omvandling av könsroller i samhället, det har gått från att mannen har varit dominant till att nu vara samarbetspartner. Hon säger även att ”de styrande i Kina har hävdat att utan manlig assistans så hade kinesiska idrottsskivnorr aldrig kunnat nå så fenomenala resultat som de har gjort”.⁶⁴

4.6 Lang, Wang, Ye

I uppsatsen följer nu tre exempel på kinesiska kvinnor som har betytt mycket för kinesisk kvinnoidrott. Den första är den före detta volleybollspelaren Lang Ping som tidigt ledde Kina framåt inom sport och har blivit en kändis och förebild för sina strålande prestationer. Hon anses vara Kinas mest inflytelserika idrottare och med en rad av utmärkelser både som idrottare och coach, nationellt och internationellt är det förståeligt. Lang föddes 10 december 1960 och blev 13 år senare, med anledning av att hon var lång, utplockad för att få provträna volleyboll. Som 18-åring 1978 var hon med då volleybollaget kammade hem segern i de Asiatiska spelen, vilket skulle bli början av en serie vinster i olika mästerskap. Bedriften att fem år i rad (1981-1985) bli världsmästare samt att leda laget till OS-guld i Los Angeles 1984 kan inte annat än att tyda på en fenomenal insats. Hennes egen idrottskarriär följdes av att hon blev tränare och då ledde hon bland annat fram det kinesiska damvolleybollaget till OS-silver 1996 samt tränade fram USA:s damvolleybollag till samma valör i OS 2008.⁶⁵

Den andra är Wang Junxia som föddes i januari 1973 och som skulle komma att bli en av kvinnorna i tränaren Ma Junrens långdistanslag, ”Ma Family Army”. Wang hade idrottsmässigt sett sin bästa period mellan 1992 och 1996 då hon och ett par till kvinnliga löpare helt otippat blev världsmästare och slog rekord efter rekord. 1993 vann hon guld på 10 000 meter under världsmästerskapen i Stuttgart, samma år slog hon världsrekordet på samma sträcka med 42 sekunder, ett resultat som någon än idag inte lyckats slå.⁶⁶ Tre år senare under OS i Atlanta vann hon guld på 500 meter samt

⁶⁴ Dong Jinxia, *Woman, Sport and Society*, s. 200–202.

⁶⁵ ”Lang Ping”, <http://baike.baidu.com>, [hämtad 130424].

⁶⁶ ”Wang Junxia”, <http://baike.baidu.com>, [hämtad 130426]; ”Long-distance running”, <http://en.wikipedia.org>, [hämtad 130426].

silver på 10 000 meter. Med sina fantastiska prestationer under 1993 är hon den enda asiat som vunnit Jesse Owens pris.⁶⁷

Den sista är Ye Shiwen, Kinas nya unga simstjärna. 1996 föddes hon i staden Hangzhou, sydväst om Shanghai, och blev redan på dagis upptäckt med att ha stora fötter och händer. Detta ledde till att hon som sexåring började simma. Som tolvåring, år 2008, kom hon med i Kinas simlandslag och har sedan dess haft en strålande karriär. Ye har bland annat vunnit guld i världsmästerskapen 2011 och OS-guld i både 200 meter och 400 meter medley 2012. Vid det sistnämnda loppet är hon den yngsta vinnaren och slog även världsrekordet med tre sekunder.⁶⁸ Hon vann två guld av de sex medaljer som kinesiska kvinnliga simmare tog i OS 2012.⁶⁹ Storheten i Yes prestation i OS uppmärksammades bland annat då hon i januari 2013 tog emot CCTV (China Central Television) sportpris år 2012 för bästa kvinnliga idrottare. Priset delas årligen ut till den bästa manliga och kvinnliga idrottaren i Kina.

5 Framtid

Kinesiska idrottare har de senaste åren vunnit mängder av medaljer i internationella sportevenemang och Kina är idag en av världens största sportmakter. Men medan den kinesiska regeringen ger resurser och satsar på elitsport så har den allmänna hälsan hos folk försämrats. Kinesiska ungdomars hälsa har allt sedan 1985 blivit sämre och huvudsakligen på grund av mindre träning. Xu Guoqi som skrivit boken *Olympic Dreams: China and Sports 1895-2008* menar på att landets bristfälliga finansiella satsning på idrottslektioner samt föräldrar och lärares yrkande på att studera böcker istället för att träna har lett till detta.⁷⁰ Om denna nedåtgående spiral fortsätter så riskerar Kina att falla tillbaka och återigen bli ”Asiens sjuke man”. Med en folkhälsa som tenderar att försämrans finns risken att även färre satsar på elitsport, något som vore oroväckande för kinesisk tävlingsidrott. Ytterligare skäl till svårigheter att ”producera” elitidrottsskvinnor kan tänkas vara den rådande enbarnspolitiken. Föräldrar, mor- och farföräldrar skämmer bort det enda barnet i familjen och ”den lille kejsaren” utsätts inte för hårt arbete, något som år 2013 skiljer sig gentemot

⁶⁷ ”Wang Junxia”, <http://en.wikipedia.org>, [hämtad 130426].

⁶⁸ ”Ye Shiwen”, <http://baike.baidu.com>, [hämtad 130425].

⁶⁹ Sohu, <http://info.2012.sohu.com/Medal/SWNocMedal.shtml>, [hämtad 130425].

⁷⁰ Xu Guoqi, *Olympic Dreams: China and Sports 1895-2008*, Harvard University Press, Cambridge, 2008, s. 269.

historien.⁷¹

Vissa föräldrar är måna om att deras ”lille kejsare” inte ska behöva utstå fysisk ansträngning. Andra föräldrar har förhoppningar om att just deras barn ska stå högst upp på OS-pallen. I media runt om i världen har det uppmärksammats på kinesernas sätt att på ett tidigt stadium börja träna fram elitidrottare. Runt om i Kina finns det skolor som är specialinriktade på sport och just elit-träning. I till exempel Fuzhou Sports School i Fujianprovinsen i sydöstra Kina tränar barn i timmar i sträck från fyra års ålder för att försöka bli Kinas nästa Ye Shiwen eller Lang Ping. Med hopp om att kunna försörja familj och vinna ära till landet börjar årligen barn som anses ha potential i sport i skolorna. Många av skolorna grundades redan på tidiga 50-talet då kommunistpartiet på allvar började sin satsning på idrott och på att bli en stor idrottsnation.⁷² Med dessa skolor i åtanke ser det ut som att Kina kommer att kunna fortsätta att få fram idrottare efter idrottare i absoluta världsklass. Som tidigare skrevs började kommunistpartiet satsa på kvinnor och kvinnoidrott tidigt på 50-talet. Kina har med andra ord haft över 60 års tid för att utveckla och förbättra kvinnoidrotten, en betydligt längre tid än i till exempel vissa arabländer där man nyligen börjat fundera kring jämställdhet, lika rätt till skolgång samt lika rätt till deltagande i sportaktiviteter. I vilket fall som helst har resten av världens kvinnor börjat avancera i sport och fler länder skickar fantastiskt bra kvinnliga idrottare till OS, vilket naturligtvis gör att konkurrensen blir hårdare och att kinesiska kvinnor får det allt svårare att nå prispallen. Idrottare från Europeiska länder men även idrottare från USA och Australien har avancerat och kinesiska kvinnor kommer att få det allt svårare i bland annat simning, friidrott, fotboll, volleyboll och gymnastik fram över.⁷³

6 Slutsats

Kinesiska kvinnors deltagande i idrott på hög nivå är idag ett faktum. De är med och presterar bra i internationella tävlingar, tar medalj efter medalj och har fått hela världen att vända sina blickar mot dem. Om man ser tillbaka på vad som har hänt från mitten av 1800-talet och fram tills idag så har det skett en enorm utveckling i Kina på området kvinnoidrott. I början av uppsatsen behandlas tiden då kinesiska kvinnor i princip var låsta till hemmet, utan möjlighet till skolgång eller att kunna röra

⁷¹ Dong Jinxia, *Woman, Sport and Society*, s. 225.

⁷² Mail Online, *Groomed to win gold from the age of FOUR: Inside China's elite academies where pre-school children train for hours every day*, <http://www.dailymail.co.uk> [hämtad 130426].

⁷³ Dong Jinxia, *Woman, Sport and Society*, s. 797–798.

sig obehindrat (p.g.a. fotbindning). Ett nödvändigt och första steg som därför togs i riktning mot kvinnoidrotten var att höja kvinnans roll i samhället samt att bli av med det fysiska hindret som fanns. Kommunisterna påstår sig vara de som befriade de kinesiska kvinnorna och till mångt och mycket verkar det stämma. De lagstodgade om män och kvinnors jämlikhet, införskaffade lika lön och tryckte på att ”kvinnor bär upp halva himlen”. Att på det sättet lyfta upp kvinnans roll i samhället gav henne vidare möjlighet för att kunna aktivera sig i olika delar i samhället och så även inom sport. Med kommunisterna i makten höjdes till en början kvinnors idrottsnivå markant, år 1953 hade de till exempel slagit alla nationella rekord från republikens tid. Vidare, under kulturrevolutionen då ungdomar skickades ut på landet för att lära av bönderna, sken kvinnors potential och styrka igenom, något som de senare förde med sig in i sport. Trots att kommunisterna verkar vara de som till störst del drivit på kvinnors utveckling av idrott så var det bland annat missionärer från väst som, ca 100 år tidigare än kommunisterna kom till makten, uppmärksammade kvinnornas situation. De startade skolor för kvinnor där de betonade att ”friska kvinnor gör friska mödrar” och med det mottot blandade de in idrottslektioner i skolundervisningen. Ett problem som hindrade kvinnorna från att kunna delta i idrottslektioner var de bundna fötterna som de flesta av kvinnorna stappade fram på. Missionärernas gick emot den seden och hade även synsätt som inte gick i ett med den rådande konfucianismen. Att familjer ville hålla kvar vid de gamla könsrollerna gjorde att det tog tid för förändring att börja ske, men missionärerna hade ändå kommit med idéer kring kvinnlig frigörelse och jämlikhet som sakta smög sig in i samhället. En annan utländsk organisation som tidigt verkar ha medverkat i utvecklingen av kvinnoidrott i Kina är KFUK (Kristliga Föreningen av Unga Kvinnor). Med deras budskap om jämlikhet och grundandet av den första idrottsskolan för kvinnor gav man kvinnoidrotten en skjuts framåt. En efter en dök sedan idrottsorganisationer upp, grundade eller ledda av kvinnor. Med andra ord, redan på andra hälften av 1800-talet skedde, även om liten, en förändring i den sociala strukturen. Kvinnors roll stärktes, tankar kring hälsa och vikten av idrott för både män och kvinnor blev allt mer viktig.

Då den sista dynastin hade fallit, 4:e majrörelsen slagord om jämlikhet och kvinnors frigörelse skanderats kom nationalistpartiet 1928 till makten. Nationalistpartiet med Chiang Kai-Shek och Soong Meiling i ledningen ansåg att fysisk träning var en nyckelfråga och stiftade lagar om landets idrottsundervisning. Där ibland speciellt viktiga för kvinnoidrotten verkar vara de två lagar som sa ”flickor och pojkar i Republiken Kina har ett ansvar att delta i idrottslektioner och man som

förälder har ansvar att uppmuntra det” samt att ”alla seder och vanor som hindrar unga flickor och pojkars naturliga kroppsutveckling strängt ska bli förbjudna...”. Att stifta en lag tyder på intresse för förändring men hur vida och i vilken skala lagarna tillämpas är svårt att veta, dock försvann seden att binda kvinnors fötter och det kanske delvis var tack vare lagen som tidigare nämnts. I allt större skala kunde därför kvinnor så småningom komma att kunna röra sig obehindrat, en nyckel till idrottsutövande. Kommunisterna hävdar som sagt att det var de som befriade de kinesiska kvinnorna, dock kan vi se här att de egentligen bara spann vidare på det hjul som redan börjat rulla.

På slutet av 70-talet var Kina återigen mån om att bli av med den förödmjukande stämpeln ”Asiens sjuke man” och man längtade efter att prestera internationellt. ”Den olympiska strategin” framdrevs, mer pengar satsades på elitidrott och framförallt på framgångsrika idrottskvinnor. Kvinnorna fick en speciell möjlighet som innebar att de kunde ha manliga sparringpartners. Den nya träningsstrategin utvecklade kvinnorna och gav dem försprång gentemot resten av världseliten. Framgångar för de kinesiska kvinnorna har under åren dock visat sig ha en baksida i form av bland annat doping, press från tränare samt hård träning från barnsben.

Slutligen, med Kinas finansiella satsning på idrott och OS, samt med en så stor befolkning kanske de kinesiska kvinnornas resultat ändå bör vara förväntade. Kina har tidigare än många andra länder skickat kvinnliga idrottare till internationella mästerskap. Nu börjar dock allt fler kvinnor världen över att delta i tävlingar, något som definitivt kommer att göra konkurrensen hårdare. I OS 2008 tog kinesiska kvinnor 57 och en halv medalj (en i mixat lag), men hur blir det i fortsättning? Kommer kinesiska kvinnor att kunna fortsätta ligga i topp?

7 Referenser

”Asian Games”, <http://en.wikipedia.org>, [hämtad 130509].

”Asiatiska spelen”, <http://sv.wikipedia.org>, [hämtad 130521].

Cao Qiulian 曹秋莲, *Dui Zhongguo nüxing canyu jingji tiyu de licheng jiqi lunli jiazhi de tantao* 对中国女性参与竞技体育的历程及其伦理价值的探讨 (Utvecklingen av kinesiska kvinnors deltagande i tävlingsidrott och en undersökning av relevanta etiska frågeställningar) Ji’nan: Shandong shifan daxue 山东师范大学, 2007.

”Chiang Kai-shek”, *Nationalencyklopedin*, <http://www.ne.se>, [hämtad 130503].

”China at the Asian Games”, <http://en.wikipedia.org>, [hämtad 130509].

”China at the 1996 Summer Olympics”, <http://www.en.wikipedia.org>, [hämtad 130507].

”Chinese Taipei at the olympics”, <http://en.wikipedia.org>, [hämtad 130503].

Dong Jinxia & J.A. Mangan, ”Olympic Aspirations: Chinese Woman on Top – Considerations and Consequences”, *The International Journal of the History of Sports*, Vol. 25, nr. 7, 2008.

Dong Jinxia, *Woman, Sport and Society in Modern China: Holding Up More than Half the Sky*, London: Frank Cass, 2003.

Grant Jarive, Hwang Dong-Jhy and Mel Brennan, *Sport, Revolution and the Beijing Olympics*, New York: Berg, 2008.

Guan Bi 关闭, *China Culture*, http://www.chinaculture.org/gb/cn_zgwh/2004-06/28/content_53306.htm, [hämtad 130412].

”Guomindang”, *Nationalencyklopedin*, <http://www.ne.se>, [hämtad 130321].

”Idrott”, *Nationalencyklopedin*, <http://www.ne.se>, [hämtad 130308].

”Japan at the Asian Games”, <http://en.wikipedia.org>, [hämtad 130521].

”Kinas äldre historia”, *Landguiden*, <http://www.landguiden.se>, [hämtad 130416].

”Kulturrevolutionen”, *Nationalencyklopedin*, <http://www.ne.se>, [hämtad 130403].

”Lang Ping”, <http://baike.baidu.com>, [hämtad 130424].

”Long-distance running”, <http://en.wikipedia.org>, [hämtad 130426].

Mail Online, *Groomed to win gold from the age of FOUR: Inside China's elite academies where*

pre-school children train for hours every day, <http://www.dailymail.co.uk>, [hämtad 130426].

Michael Dillon, *China: A Historical and Cultural Dictionary*, London: Curzon, 1998.

Nie Zhen 聂真, *Zhongguo jindai xuexiao nüzi tiyu jiaoyu zhi yanjiu* 中国近代学校女子体育教育之研究 (Studie av kvinnoidrott i den moderna kinesiska skolan). Kaifeng: Henan shifan daxue 河南师范大学, 2008.

Olympic.org, <http://www.olympic.org/ancient-olympic-games?tab=History>, [hämtad 130405].

”Olympiska spelen”, *Nationalencyklopedin*, <http://www.ne.se>, [hämtad 130405].

”Sick man of Asia”, <http://en.wikipedia.org>, [hämtad 130619].

Sina, http://blog.sina.com.cn/s/blog_4e9edbb5010082yq.html, [hämtad 130505].

Sina, http://blog.sina.com.cn/s/blog_4e9edbb5010082yq.html, [hämtad 130505].

Sohu, <http://info.2008.sohu.com/Medal/Standings.shtml>, [hämtad 130417].

Sohu, <http://info.2012.sohu.com/Medal/SWNocMedal.shtml>, [hämtad 130425].

”Sun Yat-sen”, *Nationalencyklopedin*, <http://www.ne.se>, [hämtad 130503].

Susan Brownell, *Beijing's Games: What the Olympics Mean to China*, Lanham, Rowman & Littlefield, 2008.

The guardian, *Ma's army on the march again*,
<http://www.guardian.co.uk/sport/2001/jul/24/athletics.duncanmackay1>, [hämtad 130423].

”Wang Junxia”, <http://en.wikipedia.org>, [hämtad 130426].

Wang Ping, *Aching for Beauty: Footbinding in China*, Minneapolis: University of Minnesota Press, 2000.

World YMCA, <http://www.ymca.int/who-we-are/>, [hämtad 130321].

Xu Guoqi, *Olympic Dreams: China and Sports 1895-2008*, Harvard University Press, Cambridge, 2008.

“新生活运动” “xin shenghuo yundong”, <http://zh.wikipedia.org>, [hämtad 130509].

Yu Bingmei 喻丙梅, *Nüxing zai Aoyunhui zhong de juese zhuanhuan* 女性在奥运会中的角色转换 (Kvinnans förändrade roll i de Olympiska spelen), Journal of Harbin Institute of Physical Education, Vol. 29, nr. 4, 2011.

”Ye Shiwen”, <http://baike.baidu.com>, [hämtad 130425].

Zhongguo Aoyunhui guanfang wangzhan 中国奥委会官方网站 (Kinas olympiska kommittés officiella hemsida). <http://www.olympic.cn/china/intro/2007-10-11/1276492.html>, [hämtad 130405].

Åke Jönsson, ”Kvinnliga idrottare kämpade länge i motvind”, *Populär historia*, nr. 3 år 1995, <http://www.popularhistoria.se>, [hämtad 130321].